

Har du lest Jacob Nicolaj Wilses bok: Eidsberg-beskrivelse fra 1790-årene?

Jacob Nicolai Wilse ble født 1735 i Lemvig i Danmark. Han tok både teologisk embedseksamen og magistergrad i filosofi. I 17 år hadde han prestekall i Spydeberg før han kom til Eidsberg, der han levde i 16 år. Han var en lærd mann med stor vitenskapelig kapasitet.

Synes du denne boka høres kjedelig ut? Tenk om igjen! I bibliofilutgaven fra Valdisholm forlag 1992 gjengir vi fra omslaget: «*Wilses Eidsberg-beskrivelse er en skattekiste for alle kulturinteresserte. Uten Wilses innsikt ville ikke Eidsberg eiet sin historie og hatt kunnskap om sine røtter slik tilfellet er i dag*»

Wilse kom i 1785 som prest til Eidsberg og ble her til sin død i 1801. Han er begra et ved Eidsberg kirke.

I boka beskriver Wilse bygdas natur, innbyggernes egenskaper, deres sykdommer, høytideligheter, skolevesen, fattigvesen og ikke minst om markedets innflytelse på bygdefolket. Han har også en liste over hva han mener er innbyggernes skavanker: Drukkenskap, løsaktighet, slagsmål, tyveri, lathet, spillesyke og sjikane.

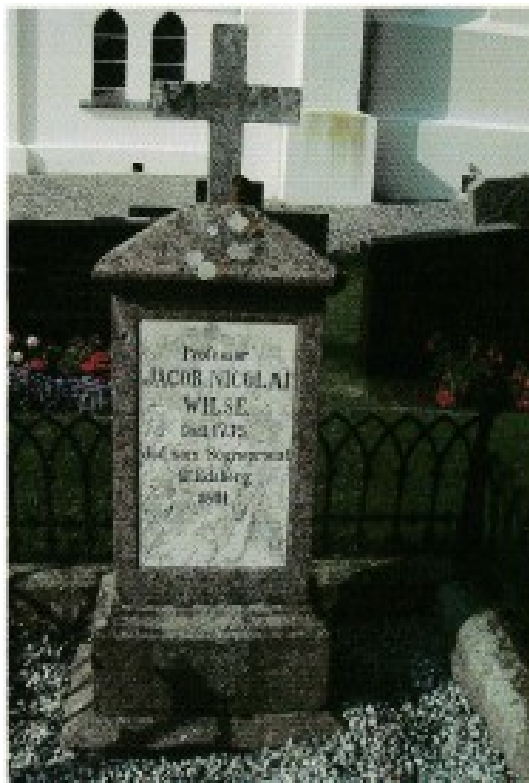
Wilse mener at disse svakheter finnes overalt der det er mennesker og hustukten er noe manglende, men at Momarkedet må ta skylden for drukkenskap og slagsmål.

«*De Vaaben man bruger ere næst tørre Næver, Stokke og hva der er næst ved Haanden, men sjelden mordiske og skarpe Gevær'*» Slik var det for 200 år siden - skårer vi bedre på skalaen over de gode dyder i dag?

Men Wilse har også vakre ord om folk i bygda: «*I Almindelighed hersker her et sædeligt Levnet, som gaaer endog til et mer slebent vesen i Ord og Klædedrakt, end i de fleste andre Bygder heromkring Endog de fleste av ringeste Vilkaar besidder Høflighed og en naturlig Veltalenhed* "»

» Wilse, som etter bildet å dømme, ikke kan ha vært blant de aller smukkeste selv, har dette å si om Eidsbergdamene «*Faa av Ouindekjønnet ere Smukkel*!" Her har det muligens blitt en forbedring? Vi minner om at Eva Røine fra Mysen ble Norges første Miss Norway i 1952! Wilses bok anbefales som både interessant og fornøylig lesning. Jeg har i alle fall hatt flere gledesstunder ved å lese den.

Tekst og foto: Eva Tvetter

Wilses gravsted ved Eidsberg kirke.